

POSTANOWIENIE

Dnia 10 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Majchrowski (przewodniczący)

SSN Konrad Wytrykowski (sprawozdawca)

SSN Paweł Zubert

w sprawie radcy prawnego **M. L.** obwinionej o popełnienie: przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 44 ust. 1 w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego); przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 37 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego) po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 10 sierpnia 2020 r. skargi obwinionej **M. L.** na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 20 września 2019 r., sygn. WO - (...), o uchylenie orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z dnia 4 marca 2019 r., sygn. OSD (...) i przekazaniu sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, na podstawie art. 539e § 2 in principio k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych

postanawia:

oddalić skargę.

UZASADNIENIE

Wnioskiem o ukaranie z dnia 6 czerwca 2016 roku rzecznik dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] wniósł o ukaranie radcy prawnego **M. L.** o popełnienie trzech czynów

wyczerpujących dyspozycję: art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 284 k.k. (pierwszy czyn); art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 44 ust. 1 w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (drugi czyn); art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 37 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (trzeci czyn).

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2016 r., w sprawie o sygn. akt OSD (...), Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wyłączył do odrębnego postępowania zarzut pierwszy wniosku o ukaranie z dnia 6 czerwca 2016 r., sygn. akt RD (...), tj. wniosku o ukaranie r. pr. M. L., nr wpisu (...) obwinionej o to, że w dniu 3 grudnia 2010 r. dokonała zatrzymania na własną rzecz należności w kwocie 140.593,31 zł, przysługującej B. P. i A. P., a uzyskanej w wyniku wezwania do zapłaty wystosowanego z przekroczeniem zakresu udzielonego pełnomocnictwa i dokonania zapłaty przez przeciwnika procesowego, tj. H. S.A. kwoty wynikającej z wyroku Sądu Rejonowego w O., Wydział I Cywilny, sygn. akt I C (...), na rachunek bankowy Kancelarii Radcy Prawnego M. L., nr rachunku (...), co stanowiło rażące i doniosłe naruszenie przepisów prawa, noszące znamiona przestępstwa przywłaszczenia, tj. naruszenie postanowień art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 284 k.k.

Następnie, orzeczeniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z dnia 16 stycznia 2019 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt OSD (...), umorzono postępowanie w sprawie popełnienia przez obwinioną M. L., czynu objętego zarzutem pierwszym wniosku o ukaranie z dnia 6 czerwca 2016 r., sygn. akt RD (...). W uzasadnieniu orzeczenia wskazano, że na rozprawie w dniu 16 stycznia 2019 roku OSD po analizie sprawy uznał, że zarzut w niniejszej sprawie jest tożsamy z zarzutem objętym postępowaniem w sprawie o sygn. akt OSD (...) i w związku z powyższym uznał za zasadne umorzyć postępowanie w sprawie o sygn. akt OSD (...).

W dalszej kolejności, orzeczeniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z dnia 4 marca 2019 r., sygn. akt OSD (...), uznano radcę prawnego m. L., winną popełnienia:

- przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 44 ust. 1 w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego), polegającego na tym, że w okresie od 2 listopada 2010 roku do 31 października 2015 roku w W. zaniechała informowania klientów B. P. i A. P.

o przebiegu sprawy w której reprezentowała ich przeciwko H. S.A. i jej wyniku, w ten sposób, że zataiła przed klientami informację o uprawomocnieniu się wyroku wydanego dnia 19 października 2010 roku, korzystnego dla klientów oraz uregulowaniu przez przeciwnika procesowego wszystkich należności na rachunek bankowy radcy prawnego w dniu 2 grudnia 2010 roku podając

w zamian nieprawdziwe fakty o stanie tej sprawy;

- przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 37 ust. 5 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego), polegającego na tym, że w dniu 28 grudnia 2015 roku w W. nie wydała na żądanie klientów B. P. i A. P. , pieniędzy w kwocie 140 593,31 zł, znajdujących się w jej posiadaniu od dnia 2 grudnia 2010 roku pomimo, że klienci pismem z dnia 7 grudnia 2015 roku, skierowanym na adres w W. ul. P. , odebrany w dniu 23 grudnia 2015 r., wezwali do wydania tych środków.

W konsekwencji powyższego, Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...], wymierzył obwinionej, za pierwszy zarzucany jej czyn, karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego, na okres jednego roku oraz zakaz wykonywania patronatu na czas dziesięciu lat, zaś za drugi czyn, karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. Sąd połączył przedmiotowe kary, wymierzając obwinionej karę łączną pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. Ponadto Sąd obciążył obwinioną kosztami postępowania.

Powyższe orzeczenie, odwołaniem z dnia 14 maja 2019 roku, zaskarżyła obwiniona M. L. .

Następnie, orzeczeniem z dnia 20 września 2019 roku Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Izbie Radców Prawnych w W. uchylił orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego OIRP w [...] z dnia 4 marca 2019 roku, sygn. akt OSD (...) i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sadowi Dyscyplinarnemu OIRP w [...]. .

W dalszej kolejności, pismem z dnia 16 grudnia 2019 roku, obwiniona M. L. wniosła skargę do Sądu Najwyższego, na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Radców Prawnych w W. z dnia 20 września 2019 r., o sygn. akt WO-(...).

Obwiniona powyższe orzeczenie zaskarżyła w części, co do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w przypadku wystąpienia podstaw do umorzenia postępowania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

1. bezwzględną podstawę uchylenia orzeczenia (art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych), a mianowicie obrazę prawa procesowego przepisu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, przez prowadzenie postępowania mimo okoliczności, że czyny objęte niniejszym postępowaniem winny być rozpatrywane jako czyny współukarane następce wobec czynu objętego równoległym postępowaniem prowadzonym przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. pod sygn. akt OSD (...), co winno skutkować bezwzględnie umorzeniem niniejszego postępowania w całości z uwagi na niecelowość odrębnego karania za czyn współukarany, a co jako ujemna przesłanka procesowa nie powinno skutkować zwrotem do ponownego rozpoznania, a umorzeniem postępowania;
2. bezwzględną podstawę uchylenia orzeczenia (art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych) a mianowicie obrazę prawa procesowego przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych przez prowadzenie postępowania odnośnie czynu opisanego w punkcie II orzeczenia mimo, że opisane tam zachowanie stanowi czyn objęty prawomocnym orzeczeniem w sprawie sygn. akt OSD (...), a co bezwzględnie winno skutkować umorzeniem niniejszego postępowania co do punktu II, a co jest okolicznością bezwzględnie wyłączającą ściganie.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Radców Prawnych w W. z dnia 20 września 2019 r. WO-(...) i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania co do rozstrzygnięcia o zasadności umorzenia postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych z dnia 20 września 2019 r. sygn. akt WO – (...) jest bezzasadna.

Zgodnie z przepisem art. 539a § 3 k.p.k. skarga ta może być skutecznie wniesiona jedynie z powodu naruszenia przez sąd odwoławczy art. 437 k.p.k. lub z powodu zaistnienia uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k.

Oba zarzuty podniesione przez obwinioną w treści niniejszej skargi, a wskazujące na zaistnienie bezwzględnych przyczyn uchylenia orzeczenia, tj. zarzut naruszenia art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, obraży prawa procesowego przepisu art. 17 § 1 pkt 11

k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych oraz zarzut naruszenia art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych a mianowicie obrazy prawa procesowego przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych, nie zasługują na uwzględnienie. Powyższe wynika zasadniczo z niezasadnie przyjętej przez obwinioną konstrukcji czynu współukaranego, na której zbudowała ona treść zarzutów podniesionych w skardze, a także na braku występowania przesłanki *lis pendens* (zarzut pierwszy) oraz przesłanki *res iudicata* (zarzut drugi).

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z poglądem dominującym w doktrynie, konsekwencją przyjęcia czynu współukaranego jest skazanie sprawcy, który popełnił dwa czyny zabronione, tylko za czyn główny a zatem za jedno przestępstwo. W sytuacji przyjęcia konstrukcji czynu współukaranego sąd nie wydaje wyroku uniewinniającego odnośnie tego czynu ani nie umarza w tej części postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., lecz w wyroku skazującym, zgodnie z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., uzupełnia opis czynu będącego podstawą skazania i wymiaru kary o znamiona czynu współukaranego. Za czyn drugi skazanie nie nastąpi, bo uznaje się go właśnie za czyn współukarany czynem głównym (wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 20.01.2010 r., sygn. akt II AKa (...), LEX nr 660145). Kryteria analizy, czy w okolicznościach konkretnego przypadku powinno dojść do redukcji ocen prawnokarnych z zastosowaniem konstrukcji czynu współukaranego następczego, nakazują w polu rozważań uwzględnić następujące okoliczności: integralne powiązanie czynu, za który sąd skazuje sprawcę i wymierza mu karę, z czynem, który uznany zostaje za współukarane przestępstwo następcze; porównanie stopnia społecznej szkodliwości obu czynów, a także tożsamość przedmiotu zamachu przy przestępstwie głównym i następczym oraz tożsamość pokrzywdzonego. Przy czym, dla zastosowania czynu współukaranego nie jest konieczne, aby zachodziła tożsamość dobra chronionego w znaczeniu szczególnym, wystarczy zaś tożsamość rodzajowego dobra chronionego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2002 r., sygn. akt I KZP 1/2002, OSNKW 2002/5-6/35, LEX nr 52291).

Zarzuty stawiane przez skarżącą koncentrują się na przyjęciu konstrukcji czynu współukaranego i konieczności umorzenia postępowania w niniejszej sprawie. Obwiniona w okoliczności polegającej na tym, że we wniosku o ukaranie stawiany był jej zarzut nieobjęty niniejszym postanowieniem, a dotyczący przywłaszczenia środków zasądzonych od H. S.A. na rzecz pokrzywdzonych, dopatrywała się możliwości przyjęcia, że wszystkie zarzucane jej czyny, objęte niniejszym postępowaniem, są czynami współukaranymi, gdyż stanowią działania podjęte w celu zabezpieczenia sprawcy przed odpowiedzialnością karną za czyn główny.

W ocenie Sądu Najwyższego obwiniona nie dostrzegła zasadniczej kwestii niepozwalającej na przyjęcie konstrukcji czynów współukaranych i umorzenie postępowania. Fakt wydania przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. w dniu 16 stycznia 2019 roku w sprawie o sygn. akt OSD (...) orzeczenia, którym umorzono postępowanie w sprawie popełnienia przez nią czynu, który zgodnie z koncepcją przyjętą przez obwinioną stanowić miał czyn główny, przesłonił obwinionej fakt, że współukaranie zakłada samo w sobie poniesienie przez sprawcę kary za czyn główny. Tymczasem, w niniejszej sprawie obwiniona nie została ukarana za popełnienie czynu głównego, gdyż w tym zakresie postępowanie dyscyplinarne toczące się w sprawie o sygn. akt OSD (...) zostało umorzone. Wbrew twierdzeniom obwinionej czyny, o których mowa w treści zarzutów niniejszej skargi, nie mogą być uznane za współukarane, gdyż nie doszło do ukarania obwinionej za popełnienie czynu uważanego przez nią za czyn główny.

Konkludując, wskazać należy, że w niniejszej sprawie nie jest możliwe zastosowanie redukcji ocen prawnokarnych na zasadzie czynu współukaranego, gdyż brak jest procesowych możliwości ukarania za czyn główny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2011 roku, sygn. akt V KK 155/11, LEX nr 1095964). Już z tego powodu oba zarzuty podniesione przez obwinioną są bezzasadne, gdyż błędnie zakładają one możliwość zastosowania przez sąd w toku niniejszego postępowania, konstrukcji czynu współukaranego. Ponadto w uzasadnieniu orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Izbie Radców Prawnych w W. z dnia 20 września 2019 roku, sąd ten trafnie wskazał, że w niniejszej sprawie nie są spełnione także kryteria, które pozwalałyby na stwierdzenie, że zachodzą przesłanki do współukarania czynów popełnionych przez obwinioną. Powyższe wynika z braku wystąpienia znacznej dysproporcji pomiędzy poszczególnymi czynami; braku jedności czynu, gdyż każdy z czynów stanowi odrębne przewinienie dyscyplinarne, a także z faktu istnienia wyraźnej cezurę czasowej pomiędzy wszystkimi trzema czynami zarzucanymi obwinionej. W niniejszej sprawie czyny co do których wydane zostało zaskarżone orzeczenie nie mogą zostać uznane za współukarane, jednocześnie nie mogą być traktowane jako jeden czyn z czynem noszącym znamiona przestępstwa przywłaszczenia.

Niezasadny jest też zarzut obwinionej występowania w niniejszym postępowaniu negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. (*lis pendens* oraz *rei iudicata*).

Przesłanka *lis pendens* formułuje zakaz równoległego prowadzenia postępowań karnych dotyczących tego samego przedmiotu procesu, w stosunku do tej samej osoby, podyktowany względami ekonomiki

procesowej. (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2014 r., sygn. akt III 169/14, LEX nr 1565774).

Postępowanie w sprawie o sygn. akt OSD (...) zostało umorzone, wobec powyższego uznać należało, że nie pozostaje w toku. Zatem przesłanka *lis pedens*, na której występowanie powołuje się skarżąca, nie zachodzi a sam zarzut postawiony w skardze musi zostać uznany za bezzasadny.

Mając na uwadze powyższe uznać należało, że w niniejszej sprawie nie zachodzi również stan *rei iudicatae*, na który obwiniona powołuje się w drugim z zarzutów. Przede wszystkim obwiniona pomija przyczyny umorzenia postępowania w sprawie o sygn. akt OSD (...). Orzeczenie to zapadło z powodów formalnych i nie stanowiło oceny czynu obwinionej z punktu odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Zasada *rei iudicatae* ma służyć stabilności prawa i orzeczeń organów procesowych w postępowaniu karnym, jak też realizować regułę *ne bis in idem*, stanowiącą gwarancję, że nikt nie będzie pociągany więcej niż raz do odpowiedzialności karnej za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2014 r., sygn. akt III 169/14, LEX nr 1565774). Taka sytuacja w niniejszej sprawie z pewnością nie zachodzi.

Z powyższych względów zarzuty podniesione przez obwinioną należało uznać za bezzasadne a wniesioną skargę oddalić.